

Het vogeljaar in één oogopslag

LENTE: VROLIJK ONTWAKEN

Luide vogelzang weerklinkt uit tuinen en parken. Er gaat nu niets boven buiten en er is veel te ontdekken.

BLZ.
8 tot 25

ZOMER: EEN DRUKTE VAN BELANG

Alle vogels zijn druk met het verzorgen van hun jongen. Zwaluwen en gierzwaluwen zijn hoog in de lucht op jacht. Kun jij deze luchtacrobaten onderscheiden?

BLZ.
26 tot 39

HERFST: VERTREKSTEMMING

De trekvogels leggen een vetlaag aan voor de reis naar hun overwinteringsgebied. Misschien heb je het geluk om de formatievlucht van ganzen of kraanvogels waar te nemen?

BLZ.
40 tot 51

WINTER: DE RUST KEERT TERUG

Een paar vogelsoorten trotseren de koude en overwinteren bij ons. Hoeveel soorten duiken bij je voederhuisje op?

BLZ.
52 tot 63

VOGELPORTRETTE

Een portret van de 44 meest voorkomende tuinvogels, ingedeeld volgens drie groottes: de pimpelmees, mus en merel dienen als referentie om snel de gezochte vogel te vinden.

BLZ.
64 tot 89

Genieten van tuinvogels

Wij mensen zijn al eeuwenlang dol op vogels en in ze geïnteresseerd. Ze fascineren ons door hun vrolijk gekleurde veren, hun zang vol afwisseling of hun vliegkunsten en ze zijn normaal gesproken eenvoudig te observeren. Er gaat geen dag voorbij zonder dat we een vogel zien of horen. Huismussen en stadsduiven, koolmezen en merels zie je overal. Maar in de eigen tuin, op het balkon of in het nabijgelegen park pal voor ons huis dartelen nog veel meer soorten rond. Met meer dan 60 tips over inheemse vogels en 44 omschrijvingen van de belangrijkste tuinvogels met suggesties, inte-

ressante informatie, observatietips of zelfs praktische bouw instructies nodig ik je uit om je tuin of balkon vogelvriendelijk in te richten, je kennis uit te breiden en als oplettende vogelspotter te genieten van de vogels in je directe omgeving.

EEN PARADIJS VOOR VOGELS

Creativiteit is het toverwoord: met beperkte middelen, minimale inspanning en vaak met het gezegde 'minder is meer!' in het achterhoofd verander je je tuin in een klein vogelparadijsje. Hoe minder strak ingericht, hoe geva-

huismus

rieerder de planten- en dierenwereld is. Wie kent niet de verwilderde tuin waarin niemand nog orde schept? Daar zijn de meeste dieren te vinden: zowel insecten als vogels en zoogdieren. Met nestkasten zorg je voor broedplaatsen die vooral in trek zijn bij broedvogels zoals pimpelmezen of ringmussen die graag in holtes broeden. Waterplekken nodigen uit om te baden en te drinken. Maar met een paar zonnebloemen zijn putters, kneuen, groenlingen of vinken al in de herfsttuin te vinden. Kramsvogels verheugen zich in de winter op stukjes fruit.

WETENSWAARDIGHEDEN

Waarom roffelen spechten en krijgen ze daar geen hoofdpijn van? Mag je vogeljongen aanraken? Wat is een lijstersmidse? Kunnen eenden op het ijs vastvriezen? Lees het antwoord op deze en nog veel meer andere vragen. Leer onze inheemse spechten, mezen en lijstersoorten herkennen of ontdek hoe je de zwaluwen van de gierzwaluwen kunt onderscheiden. Kom te weten of het bij de vogelzwermen die in V-formatie overvliegen om kraanvogels of ganzen gaat.

PRAKTISCH

Een vogelhotel van draadgaas, het klassieke nestkastje voor holenbroeders en een voederhuisje van hout,

pimpelmees

zwaluwnesten van gips of een voerdispenser van een plastic fles, het verzamelen van zaden en noten, het eigen wintervoermengsel evenals het maken van vetbollen: veel praktische activiteiten kun je het hele jaar door uitvoeren. Vooral kinderen doen vaak enorm enthousiast mee en houden later heel precies bij of en door wie het zelfgemaakte nestkastje in gebruik wordt genomen of hoe snel de kerstboom voor vogels die met zelfgemaakte mezenbollen versierd is steeds leger wordt. Zo wek je van dichtbij interesse voor de natuur en leren de kinderen hun eerste vogelsoorten herkennen.

LE N

T E

VROLIJK ONTWAKEN

Eindelijk is het zover: de lente. Het landschap kleurt frisgroen, de trekvogels zijn weer in het land en 's morgens vroeg weer klinkt een luid vogelconcert uit tuinen en parken. Luidkeels zingend verdedigen de vogelmantjes hun territorium tegen vervelende concurrenten en ze proberen op die manier een vrouwtje voor zich te winnen. Het perfecte moment om de zang van onze inheemse vogels te leren herkennen en een geoeftend oor te krijgen, de tuin vogelvriendelijk te beplanten, nestmateriaal aan te leveren en de zelfgemaakte nestkasten op te hangen.

groene specht

1 DE VOGELVRIENDELIJKE TUIN IN DE LENTE

De natuur staat in de startblokken en ook het tuinseizoen begint. Nu gaat het erom het jaarlijkse onderhoud uit te voeren, zonnebloemen en andere zaadragende grote planten te zaaien of een voor vogels aantrekkelijk bloemperk van eenjarige zomerbloemen aan te leggen. Op z'n laatst in deze periode moeten alle nestkasten schoongemaakt worden. Losstaande struiken en heggen zijn belangrijk om in te schuilen of als nestplaats; het gazon mag gerust een beetje verwilderd zijn. Gebruik geen giftige onkruidverdelgers en knijp wat vaker een oogje dicht. Laat wilde kruiden zoals vogelmuur als vogelvoer staan – misschien in een klein onkruidhoekje – en laat ook bladeren en takken onder de struiken liggen. Hoe rommeliger, hoe beter. Laat oude fruitbomen met natuurlijke broedholtes staan of hang als alternatief nestkasten op. Voor vogels die niet in holen broeden, kun je struiken en bomen zodanig snoeien dat de takken zich sterk vertakken. Daardoor ontstaan beschutte plekjes.

VOGELMUUR

Over het algemeen wordt het plantje als onkruid beschouwd, maar waar vogelmuur (*Stellaria media*) groeit, is de bodem losser en rijk aan humus en voedingsstoffen. Bovendien beschermt het plantje als bodemdekker tegen uitdroging en erosie. Bij vogels is vogelmuur duidelijk favoriet, vandaar ook de naam. Vogels eten zowel de zachte groene blaadjes als de halfrijpe zaaddozen en de rijpe zaden.

2

KNOTWILGEN PLANTEN

Knotwilgen hebben niet alleen een hoge ecologische waarde en bieden leefruimte aan talrijke diersoorten, maar zien er met hun interessante kroon ook aantrekkelijk uit. In de boomholtes van oude knotwilgen broeden steenuilen, holenduiven, gekraagde roodstaarten en grauwe vliegenvangers. Het aanplanten in de tuin is heel gemakkelijk en niet duur. Je hebt gewoon een sterke, ongeveer 2 m lange rechte tak van een schietwilg (*Salix alba*) of katwilg (*Salix viminalis*) nodig. Wil je de gesnoeide takken gaan vlechten, dan ligt de laatste voor de hand omdat zijn takken bijzonder lang en buigzaam zijn.

De beste planttijd is einde winter of in het vroege voorjaar zodra er geen vorst meer in de grond zit. Zet de tak in een ongeveer 30 tot 40 cm diep gat, vul dit met losse humus en houd de aarde vochtig. Je kunt uit voorzorg meerdere takken planten voor het geval een van de takken onverhoopt niet uitloopt. Snoei gedurende het voorjaar en de zomer de uitbottende loten langs de stam weg. De kroon moet in de daaropvolgende winterperiode op 2 tot 5 cm geknot worden en daarna elke drie tot vier jaar volledig geknot worden. Zijwaartse loten moeten elk jaar verwijderd worden. Zo ontstaat langzamerhand de typische kroon met zijn vertakkingen en knoesten. Bij oude knotwilgen die niet meer regelmatig verzorgd worden, kunnen hun kronen uit elkaar breken.

1

2

3

4

3

SPECHTEN HERKENNEN

Afhankelijk van de soort leven spechten in diverse leefgebieden met een oudebomenbestand dat rijk is aan dood hout. In totaal zijn er zeven verschillende soorten in onze bossen, parken en tuinen te vinden. De veruit meest voorkomende specht is de **1** grote bonte specht. Zijn veren zijn zwart-wit. Opvallend zijn de vuurrode dekveren onder zijn staart. Mannetjes hebben bovendien een rode vlek op hun achterhoofd. Je kunt zijn geroffel van december tot de lente horen. Het hele jaar door roept hij luid en kenmerkend 'kik'. De Syrische bonte specht die van oostelijk Midden-Europa tot aan Iran voorkomt, lijkt heel erg op de grote bonte specht. De iets kleinere **2** middelste bonte specht heeft een opvallende rode kruin. Hij geeft de voorkeur aan bomen met een ruwe bast en is daarom vooral in oude eikenbossen te vinden. Aanzienlijk kleiner is de **3** kleine bonte specht zonder de rode dekveren onder de staart van zijn grotere verwanten. Hij komt ook in grote parken

en tuinen, kerkhoven en fruitboomgaarden voor. Met zijn zwarte verenkleed en felrode kruin is de **4** zwarte specht duidelijk herkenbaar. Onze grootste specht leeft vooral in gemengde bossen. Omdat hij zich vooral met mieren voedt, is de **5** groene specht vaak op de grond aan het rondscharrelen. Zijn lachende roep is heel herkenbaar en in de wijde omtrek te horen. De **6** draaihal. Hij is een mierenjager en zoekt zijn voedsel dan ook vooral op de grond. Hij klimt nauwelijks en kan, in tegenstelling tot zijn soortgenoten, niet op loodrechte boomstammen landen. Het is wel een zeldzame vogel, waarvan er bij ons nog maar enkele broedparen zijn.

5

6